

Preventieve antibioticabehandeling bij vaarzen levert geen

Vlaamse uiergezo

Mastitis is de belangrijkste ziekte op een melkveebedrijf. Hoe kunnen melkveehouders de uiergezondheid verbeteren om nog beter te kunnen inspelen op de kwaliteitseisen van de zuivelindustrie? In zijn doctoraatsstudie zocht dierenarts Pieter Passchyn naar kansen en uitdagingen voor een verbeterde melkkwaliteit.

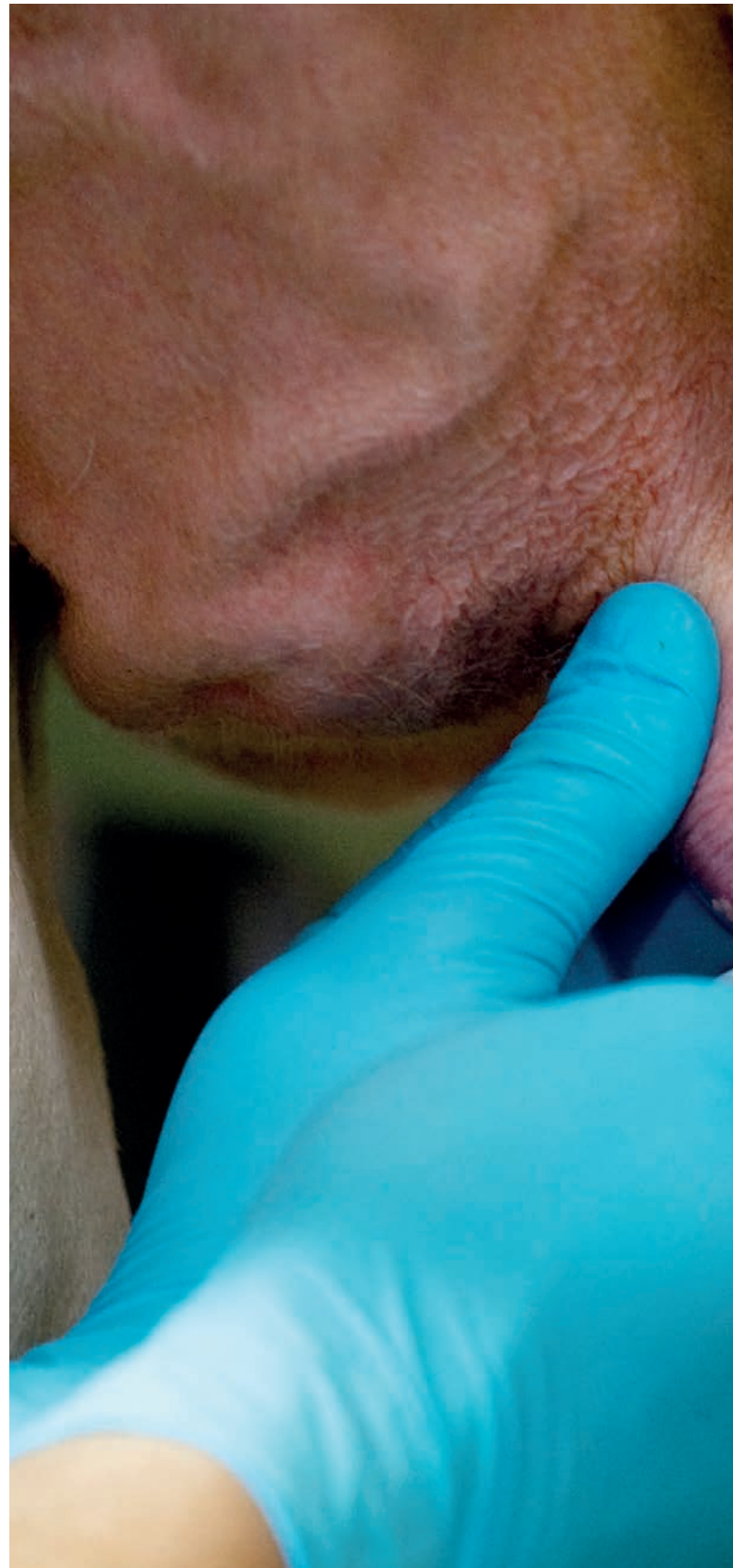
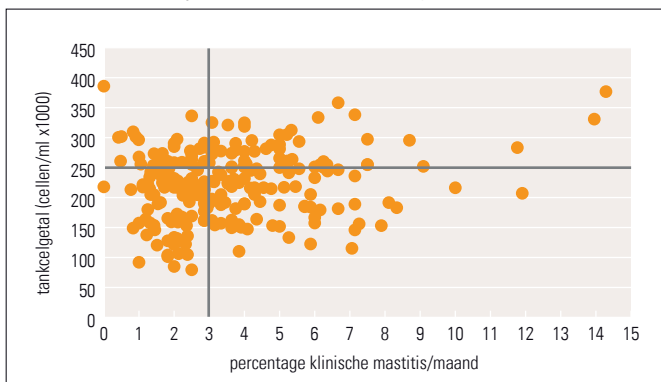
tekst **Annelies Debergh**

Uiergezondheid en melkkwaliteit winnen jaar na jaar aan belang. In een veranderende productieomgeving stijgt ook de aandacht voor het dierenwelzijn. Daar komt nog bij dat het gebruik van antibiotica steeds meer onder druk staat. Het terugdringen van het antibioticagebruik in de veehouderij is een belangrijke uitdaging voor de melkveesector. In zijn doctoraatsonderzoek keek dierenarts Pieter Passchyn uitgebreid naar de relatie tussen uiergezondheid en melkkwaliteit in de Vlaamse melkveehouderij.

Slechts een derde met laag celgetal

Passchyn voerde een uitgebreide online enquête uit onder 242 melkveehouders. Daaruit bleek dat slechts een derde van de Vlaamse melkveebedrijven een laag celgetal van minder dan 250.000 cellen per ml melk heeft en dat lage celgetal combineert met minder dan drie procent gevallen van klinische mastitis per maand (figuur 1). 'Deze norm wil zeggen dat op een bedrijf met honderd koeien ongeveer 36 gevallen van

Figuur 1 – Gemiddeld tankcelgetal in relatie tot het percentage klinische mastitis op Vlaamse melkveebedrijven

langetermijneffect op voor uiergezondheid en melkproductie ndheid kan beter

Verbeterde registratie van uiergezondheid is nodig om antibioticagebruik te reduceren

klinische mastitis per jaar zijn', legt Passchyn uit. Het aantal gevallen van klinische mastitis wordt voor Vlaanderen op gemiddeld vier procent per maand geschat, ofwel 48 gevallen per jaar voor een bedrijf met 100 koeien. 'Het is duidelijk dat nog veel melkveebedrijven af te rekenen hebben met klinische mastitis. Dat heeft niet alleen financieel een enorme impact op een bedrijf, maar zorgt meteen ook voor een pak extra werk en een hogere werkdruk.'

Bovendien betekent een laag tankcelgetal niet per definitie dat er gemiddeld goede resultaten worden geboekt voor uiergezondheid, zo stelt Passchyn in zijn doctoraatsonderzoek. 'Iets meer dan dertig procent van de bedrijven heeft dan wel een laag tankcelgetal, maar heeft daarnaast meer dan drie procent gevallen van klinische mastitis per jaar.' Daarbij komt dat de meerderheid van de bedrijven geen gegevens omtrent het aantal gevallen en soorten van klinische mastitis registreert. 'Slechts een derde van de melkveehouders gaf in de enquête aan de gevallen van klinische mastitis op het bedrijf bij te houden.' De lijn is door te trekken voor subklinische of niet-zichtbare gevallen van mastitis. 'Omdat minder dan de helft van de bedrijven deelneemt aan mpr, heeft meer dan de helft van de bedrijven weinig tot geen inzicht in het voorkomen van subklinische mastitis op het bedrijf. Het tankcelgetal biedt in die gevallen te weinig mogelijkheden om individuele dieren met subklinische mastitis op te sporen.'

Als de Vlaamse melkveehouderij wil koersen op een lager antibioticagebruik, vormt de lage registratie een bijkomende moeilijkheid, stelt Passchyn. 'Slechts een derde van de bedrijven zit goed op vlak van uiergezondheid om te kunnen koersen op een lagere preventieve inzet van antibiotica. Dat geldt nog niet voor alle bedrijven. Daarvoor moet nog werk gemaakt worden van een verbeterde registratie van gevallen van klinische en subklinische mastitis.'

Helft haalt melkwaliteitspremie altijd

Slechts iets meer dan de helft van de ondervraagde bedrijven slaagt erin om maandelijks de kwaliteitspremie te behalen, zo bleek uit de enquête. 'De kwaliteitspremie bedraagt al snel één euro per 100 liter

Pieter Passchyn: 'Slechts een derde van de melkveehouders registreert gevallen van klinische mastitis'

melk', zegt Passchyn. 'Bij volatiele melkprices biedt het behalen van de kwaliteitspremie een vorm van opbrengstzekerheid.' 52,9 procent van de bedrijven haalt de premie altijd, een groot deel van de bedrijven verliest de premie één tot drie keer per jaar. 'Hoewel het verschil tussen de wettelijke norm van 400 en de kwaliteitsnorm van 350 cellen niet groot is, zijn er toch heel wat bedrijven die de kwaliteitspremie niet halen.' Het verlies van de kwaliteitspremie is bij de ondervraagde groep het vaakst te wijten aan een te hoog coligetal. 'Bedrijven die melken met een robot en/of bedrijven met meer dan drie procent klinische mastitis, hadden meer kans op het niet behalen van de premie.'

Bedrijven die gebruikmaakten van diergeneeskundige bedrijfsbegeleiding, scoorden beter op het vlak van uiergezondheid. 'Deze bedrijven hadden meer kans op een laag celgetal en op een laag aantal gevallen van klinische mastitis. Bedrijfsbegeleiding betekent voor de uiergezondheid een meerwaarde', aldus Passchyn. Andere factoren voor een goed celgetal bleken onder meer de desinfectie en het droog reinigen van spenen vóór het melken, alsook het gebruik van droogstandsmineralen. 'Desinfecteren van spenen vóór het melken en het gebruik van droogstandsmineralen waren ook positief gecorreleerd met het jaarrond behalen van de kwaliteitspremie. Automatisch melken en meer dan drie procent gevallen van klinische mastitis hadden een negatieve correlatie met het behalen van de kwaliteitspremie.'

Ongeveer 20.000 euro schade

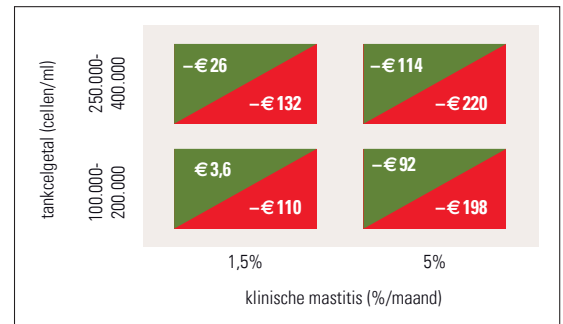
Figuur 2 toont een berekening van de verschillen in opbrengsten of verliezen in euro's per koe per jaar naargelang de uiergezondheid op het bedrijf. Pieter Passchyn hield bij de berekening rekening met drie factoren: het gemiddeld tankcelgetal, het gemiddeld percentage klinische mastitis per maand en het wel (groen) of niet (rood) behalen van alle twaalf kwaliteitspremies.

Het verlies door een hoger celgetal, meer klinische mastitis en geen kwaliteitspremie komt uit op een verschil van 220 euro per koe per jaar. Voor een bedrijf met honderd koeien betekent dat ruim 20.000 euro extra winst bij een laag celgetal, een klein aantal gevallen van klinische mastitis en twaalf maanden premie tegenover een bedrijf met een hoog celgetal, veel klinische mastitis en geen premie. 'We spreken over een verschil van 20.000 euro minder schade. In tijden van een slechte melkprice kan dat bedrag een belangrijk verschil betekenen.'

Geen vast behandeltraject

Dieper onderzoek naar de behandeling van mastitis leert ook dat er nog aanzienlijke verschillen zijn in de behandeling van mastitis. Zo vond Pieter Passchyn een variatie aan behandelingen met zowel gebruik van uiertubes en injecties in de nek als een combinatie van beide behandelingstypes. Ook in de duur van behandelen was er veel variatie, van een dag tot vijf dagen of meer.

De variatie in behandeling bestond tussen de verschillende bedrijven, maar ook binnen hetzelfde bedrijf. 'In Vlaanderen maken nog maar weinig be-

Figuur 2 – Winst en verlies (euro/koe/jaar) afhankelijk van de uiergezondheid en alle of niet alle kwaliteitspremies

drijven gebruik van behandelingsprotocollen bij de aanpak van mastitis', concludeert Passchyn. 'Daar liggen nog kansen en het bewustzijn kan beter. Met een meer gerichte aanpak en een verbeterde registratie en communicatie kan de uiergezondheid op de bedrijven nog verbeteren.'

Tegelijk stelt Passchyn voor om ook de kwaliteitsparameters enigszins te herzien. In de praktijk halen veel bedrijven de kwaliteitsnorm niet door een te hoog coligetal. 'Een verhoogd coligetal is niet per definitie het gevolg van een fout in het management en is dus ook niet altijd te sturen met bestudeerde managementmaatregelen.' Het coligetal wordt twee keer per maand officieel geregistreerd in België, in andere Europese landen geldt deze kwaliteitsparameter niet. 'Het zou verstandig zijn om het coligetal uit de kwaliteitspremie te halen of op zijn minst meerdere keren per maand te meten of om een andere norm te hanteren.'

Anders zonder antibiotica

Tot slot onderzocht Pieter Passchyn het preventieve gebruik van antibiotica bij vaarzen. Hij verdeelde 240 vaarzen in drie groepen: een groep diende als monitoring, eentje werd behandeld met antibiotica en eentje werd niet behandeld. 'Er werden geen langetermijneffecten gevonden op de melkproductie, de uiergezondheid of de kans op opruimen in het verdere verloop van de lactatie', stelt hij. Behandelde vaarzen van de groep bedrijven met laagproductieve vaarzen gaven meer melk dan de controledieren. Bedrijven met weinig vaarzenmastitis hadden geen voordeel van de behandeling van hoogdrachtige vaarzen met antibiotica voor het kalven.

De risicofactoren voor vaarzenmastitis bij behandelde en onbehandelde vaarzen bleken eveneens verschillend. Zo steeg bij behandelde vaarzen de kans op een infectie wanneer ze langer dan een dag in de afkalfstal verbleven. De kans lag ook hoger als de behandelde vaarzen al vóór het kalven bij de lacterende groep liepen. 'Een behandeling vóór het kalven zorgt er niet alleen voor dat de kans op een infectie verandert, maar ook de factoren die hiermee te maken hebben', stelt Passchyn vast. 'Zonder het gebruik van droogzetters moet de aandacht in het management wellicht bijgestuurd of verschoven worden. Wanneer het preventief gebruik van antibiotica in de toekomst meer onder druk komt te staan, zal ook de aandacht in het management moeten verschuiven.' |